

Ліквідність комерційного банку у системі його фінансової стійкості

Ірина Шилько,

*магістрантка кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: shykoi@krok.edu.ua*

Ольга Чумаченко,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OlgaCh@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-3404-3976*

Ліквідність комерційного банку є ключовим аспектом його діяльності, який забезпечує можливість своєчасного виконання зобов'язань перед клієнтами та партнерами. Ліквідність впливає не лише на стабільність банку, а й на стабільність фінансової системи в цілому, що робить її центральним об'єктом уваги регуляторів, акціонерів і клієнтів

Ліквідність комерційного банку – це здатність банку своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання за рахунок наявних активів або доступу до зовнішніх джерел фінансування.

Серед найпоширеніших варіантів класифікаційних підходів до ліквідності комерційного банку є наступні: поточна ліквідність як здатність виконувати короткострокові зобов'язання банку та стратегічна ліквідність як підтримка ліквідності банку на тривалий період.

До основні характеристик ліквідності комерційного банку належить наявність високоліквідних активів і здатність залучати зовнішнє фінансування.

Важливим є розгляд підходу до дослідження чинників, які впливають на ліквідність комерційного банку. Їх систематизація дозволяє виділити наступні внутрішні та зовнішні чинники.

Внутрішні чинники:

- структура активів і пасивів;
- якість управління ризиками;
- рівень диверсифікації джерел фінансування.

Зовнішні фактори:

- стан економіки;
- регуляторні вимоги;
- довіра клієнтів і контрагентів до банку.

Системний підхід [1, с. 35] дозволяє визначити роль макроекономічної стабільності, яка полягає в тому, що економічні кризи можуть значно знизити ліквідність банку через зростання ризику неплатоспроможності клієнтів.

Окремо слід розглянути методи управління ліквідності комерційного банку. До них відносять:

1. Планування та аналіз ліквідності, суть яких полягає в моніторингу строків виконання зобов'язань і прогнозуванні грошових потоків.

2. Управління активами та пасивами, суть якого полягає в балансуванні між короткостроковими активами і пасивами та інвестиціях у високоліквідні активи.

3. Використання зовнішніх джерел фінансування, суть якого полягає в залученні міжбанківських кредитів і використанні кредитних ліній центрального банку.

4. Інструменти управління ліквідністю, до яких належать ліміт на відкриті позиції, управління резервами та використання деривативів для хеджування ризиків.

Важливо також дослідити регуляторні аспекти управління ліквідністю комерційного банку.

Нормативні вимоги регулюються Базелем III, а саме: коефіцієнтом ліквідного покриття (LCR), чистим коефіцієнтом стабільного фінансування (NSFR) та вимогами центрального банку (Національним банком України) щодо обов'язкових резервів.

Аналізуючи динаміку показників ліквідності банківської системи України станом на початок 2022 року слід зазначити, що середнє значення показника LCR_{вв} по банківській системі становило 464,06%, показника LCR_{ів} – 381,11%, показника NSFR – 222,23%. На початок 2023 року ліквідність банків залишалась доволі високою і всі ключові показники мали тенденцію до суттєвого зростання, як по банківській системі, так і по групі ощадних банків [2].

Національний банк України здійснює контроль за виконанням нормативів шляхом аналізу фінансової звітності банків і стрес-тестуванні ліквідності. Роль регуляторів у підтримці ліквідності банків полягає в наданні рефінансування та регулюванні ринку міжбанківських кредитів.

Ліквідність комерційного банку тісно взаємопов'язана з його фінансовою стабільністю та значно впливає на неї. Так, з одного боку ліквідність забезпечує довіру клієнтів до банку, а з іншого – недостатня ліквідність може призвести до банкрутства. Всесвітньо відомий кейс банкрутства банку через проблеми з ліквідністю є приклад американського інвестиційного банку Lehman Brothers, який у 2008 році зазнав багатомільярдних збитків переважно на американському ринку позик на придбання нерухомості [3].

Дослідивши питання банківської ліквідності, слід визначити шляхи вдосконалення управління нею. До них можна віднести:

1. Впровадження сучасних інформаційних систем для моніторингу та аналізу ліквідності.

2. Диверсифікація активів та пасивів шляхом розширення спектру джерел фінансування та інвестування в високоліквідні цінні папери.

3. Зміцнення довіри клієнтів завдяки прозорості у фінансовій звітності та впровадження механізмів страхування депозитів.

4. Активна співпраця з регулятором через участь у програмах підтримки ліквідності та виконання рекомендацій міжнародних організацій.

Отже, ліквідність є критично важливою складовою фінансової стабільності комерційного банку. Висока ліквідність забезпечує довіру клієнтів, підтримує

ефективність операцій і дозволяє банку витримувати вплив зовнішніх шоків. При цьому важливо дотримуватися балансу між утриманням ліквідних активів і забезпеченням прибутковості. Ефективне управління ліквідністю вимагає сучасних підходів, тісної співпраці з регуляторами та гнучкої адаптації до змін в економічному середовищі.

Ключові слова: ліквідність; банк; системний підхід; нормативні вимоги; Базель III; регулятор; фінансова стабільність.

Список використаних джерел

1. Румик, І. (2015). Системний підхід до забезпечення продовольчої безпеки. Вчені записки університету КРОК. Серія: Економіка, 39, 31-40.
2. Грудзевич У. Ліквідність та прибутковість банківської системи України у воєнний час. Сучасна парадигма публічного управління: Збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції (10-12 листопада 2022 р.) / За наук. ред. к.е.н., доцента Стасишина А.В. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2022. С. 712-717. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Konferentsiia_Suchasna_paradyhma_2022.pdf
3. Провідний банк США оголосив про банкрутство. (2008). URL: https://www.bbc.com/ukrainian/world/story/2008/09/080915_lehman_brothers_is0